

Interpretace práva

Jakub Míšek

25. 11. 2019

Co je právo?

- Zákon?
- Ustanovení?
- Norma?
- Jak poznám, obsah dané normy?

https://www.youtube.com/watch?v=cDA3_5982h8

Co je interpretace?

= udělování významu znakům

- Dvě základní teorie interpretace dle její funkce:
  1. Kognitivní teorie interpretace
    - Účelem interpretace je objasnit myšlenku, která je v textu již obsažena
= poznání obsahu
  2. Explikativní teorie interpretace
    - Účelem interpretace je obsahově doplnit a obohatit text
= odstranění nejasností
- Interpretace nese obě zmíněné funkce
- Pokud je nepravdivý význam – vadná interpretace
  - Dezinterpretace (neúmyslná vada)
  - Falzifikace (úmyslná vada)

Druhy dělení právní interpretace

1. Dělení podle interpretujícího
(= dělení dle právního významu)
2. Dělení podle metody výkladu
3. Dělení podle rozsahu výkladu

Chapter 1

Druhy interpretace dle interpretujícího

- Odlišný právní význam (relevance)
- Autentická interpretace
  - Interpretuje sám zákonodárce
    - Legislativní doplnění (ne opravdová interpretace)
- Legální interpretace
  - Interpretuje speciální, k tomu určený orgán
    - např. Ústavní soud ČSFR (čl. 5 Odst. 1 ústavního zákona č. 91/1991 Sb.):
*Ústavní soud podává výklad ústavních zákonů Federálního shromáždění, je-li věc sporná.
Podmínky stanoví zákon Federálního shromáždění.*
- Oficiální interpretace
- Doktrinální interpretace

Druhy interpretace dle interpretujícího

- Autentická interpretace
- Legální interpretace
- Oficiální interpretace
  - Interpretuje ten, kdo aplikuje právo
    - Určeno účastníkům řízení
    - Judikatura
      - Knapp: Soudní výklad – 2 druhy působení (sjednocení judikatury + právně závazné vůči stranám)
    - Výklad při uplatnění kasačního principu
- Doktrinální interpretace
  - Doktrína + právní praxe + laický pohled
  - Obecně málo závazné

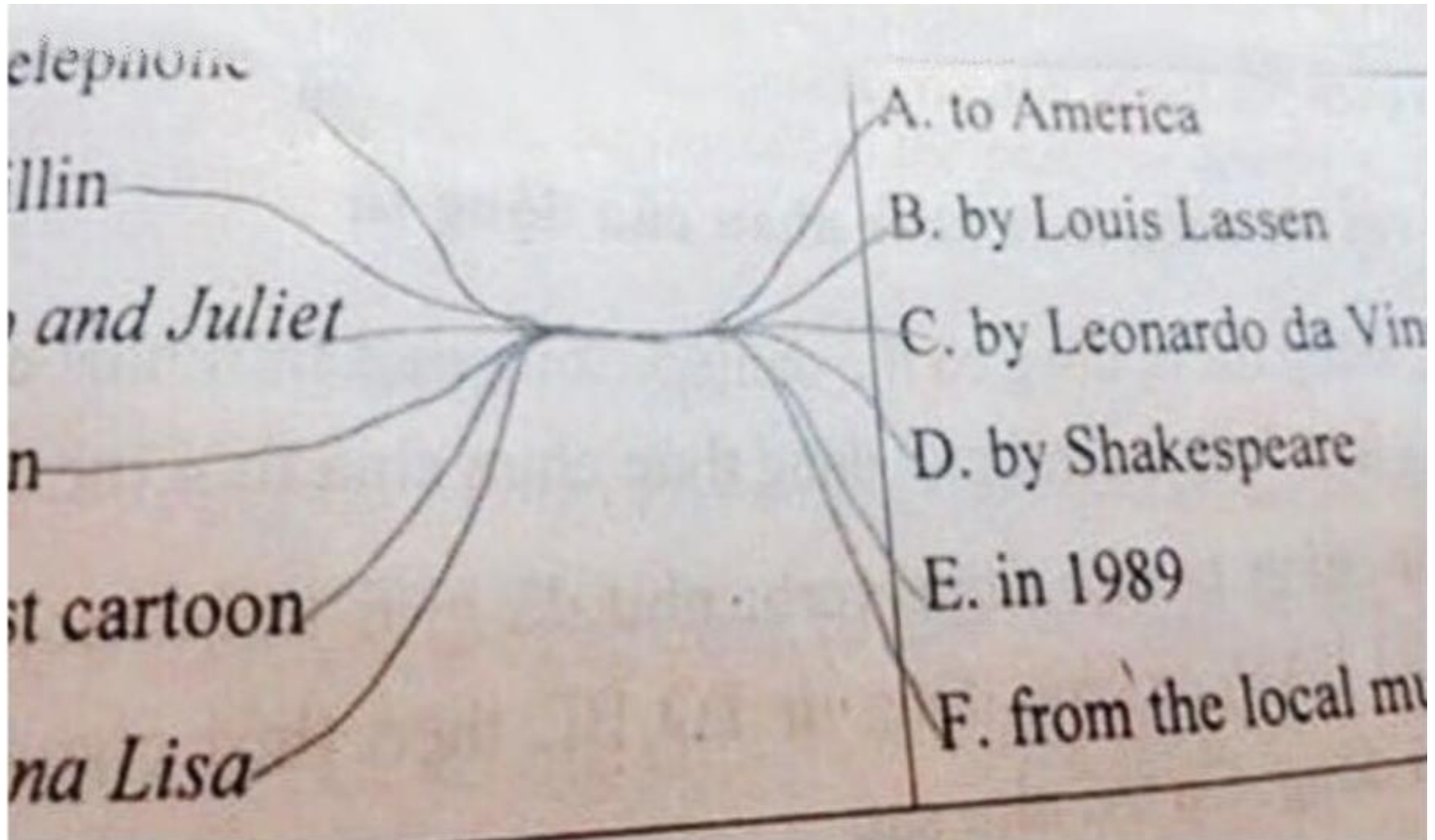
Další druhy interpretace dle interpretujícího

- Interní interpretace
  - Závazná na základě služební podřízenosti
- Výklad komunitárního práva (právo EU)
  - SDEU
    - Předběžné otázky
  - Národní soudy?

Chapter II

„Draw a line to the correct answer.“

ZÓNA
PRO
KUŘÁKY
SMOKING
ZONE

Jazyk + Kontext

- Kontext je zásadní
- Systematika právního předpisu
- Hierarchie právního řádu
- Právní principy
- Historický kontext
- Časový (aktuální) kontext

Metody výkladu

- Zásadní formulování – Friedrich Carl von Savigny
    - Výklad = „rekonstrukce myšlenky obsažená v zákoně“
    - Jedna metoda interpretace o více prvcích?
      - Ideálně všechny metody směřují ke stejnému výsledku
1. Gramatický (jazykový) výklad
  2. Logický výklad
  3. Historický výklad
  4. Systematický výklad
  5. Teleologický výklad
    - (Ne Savigny)

Gramatický (jazykový) výklad

- Interpretace normy striktně na základě textu
- Posouzení právní textu z jeho jazykového hlediska
  - Gramatická / pravopisná pravidla
  - Interpunkce, shoda přídavného jména s podstatným, slovosled ...
- Výchozí druh výkladu – vstupní brána pro seznámení se s normou
- Obecně k definicím:
  - Pokud není pojem normativně vymezen, rozumí se mu tak, jak je chápán v obecném spisovném jazyce
  - Pokud je normativně vymezen (= je zde legální definice), vykládá se v jejím smyslu
  - Obecně nelze bez dalšího použít definici z jednoho předpisu v předpisu jiném
    - ALE! – Zásada jednotnosti právního řádu + další aspekty systematického výkladu mohou hrát roli

Gramatický (jazykový) výklad

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17.12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97 (N 163/9 SbNU 399):

„Mechanické ztotožnění práva s právními texty se stalo vítaným nástrojem totalitní manipulace. Učinilo zejména z justice poslušný a nemyslící nástroj prosazování totalitní moci.

Dalším naprosto neudržitelným momentem používání práva je jeho aplikace, vycházející pouze z jeho jazykového výkladu.

Jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad e racione legis atd.). Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně nebo v důsledku nevzdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity.“

Logický výklad

- Velmi tradiční interpretační metoda
- „Právníká logika“ – Reálně spíše rétorické figury
- Argumenty:
  - A fortiori
    - a minore ad maius
    - a maiore ad minus
  - Per eliminationem
  - A contrario
  - Per analogiam
    - Analogia Legis
    - Analogia Iuris
  - Ad absurdum
  - A silencio legis

Logický výklad: Argumentum a fortiori

- Platí-li něco o větším (silnějším), tím spíše to platí o menším (slabším)
- a minore ad maius
  - Od slabšího k silnějšimu
„Pokud je zakázáno jezdit na kole ve dvou najednou, tím spíše bude zakázáno jezdit ve třech najednou.“
- a maiore ad minus
  - Od silnějšiho ke slabšímu
„Pokud je umožněno v případě nouze ve veřejném zájmu zabavit věc vlastníkovi (a tím porušit vlastnické právo), tím spíše je umožněno ve veřejném zájmu zabavit věc oprávněnému držiteli.“

Logický výklad: Argumentum per eliminationem

- V případě existence taxativního výčtu
- Pokud není možné případ subsumovat (podřadit) pod žádnou z položek výčtu, norma se na něj neaplikuje

Logický výklad: Argumentum a contrario

= důkaz z opaku

- Aplikuje se v případech, kdy jsou právě dvě možnosti.
- Pokud právní předpis něco říká o první možnosti, znamená to nutně, že daná norma nedopadá na možnost druhou

Logický výklad: Argumentum per analogiam

- Výklad podle podobnosti

= argumentum a simili

- Analogia legis

= použití jiného ustanovení nebo právního předpisu na případ jím neupravený, ale podobný

- Analogia iuris

= využití obecných zásad právních

- Přísně vzato, nejde o analogii

- Nepřípustné v trestním právu

- Zásady *nulla poena sine lege* a *nulla crime sine lege*

- Nepřípustné tam, kde je zákonem uložena povinnost (např. platit daně)

- Nepřípustné při taxativním výčtu

Logický výklad: Argumentum ad absurdum

- Používá se subsidiárně
- Pokud pomocí interpretace dojdeme k více (rozporným) závěrům
- Pokud je závěr absurdní, nebo nesmyslný, je třeba jej vyloučit

Logický výklad: Argumentum a silencio legis

- V případech, kdy není specifická úprava
- Využití obecných právních zásad
- Zásada legální licence
  - „Co není zákonem zakázáno, je dovoleno.“
- Zásada legality
  - „Státní orgány mohou činit jen tak, jak jim ukládá a výslovně dovoluje zákon.“

Připomínka: Normativní modality

- Dovoleno v. Nedovoleno
- Dovoleno – Příkázáno – Zakázáno
  - Navzájem převoditelné:
    - Pokud je chování p příkázáno, je zakázáno chování $\neg p$
    - Pokud je chování $\neg p$ příkázáno, je zakázáno chování p
    - Není-li p zakázáno, je dovoleno
    - Je-li p příkázáno, je dovoleno
- Možnost chování?
  - Legální licence
  - V případě veřejné správy jen jako výslovně oprávnění

Historický výklad

- Požaduje, aby se při výkladu přihlíželo k okolnostem vzniku právní normy
  - Zkoumá se důvodová zpráva (sněmovní tisky...)
  - Komparace staré a nové právní úpravy
  - Výklad známého, nebo předpokládaného úmyslu zákonodárce
- Velmi doplňkový přístup
  - Normu není možné vykládat dle doby, ve které byla přijata, ale dle doby, v níž je aplikována
  - „Smrt autora“
  - Norma chytřejší, než zákonodárce

Systematický výklad

- Zkoumáme postavení právní normy v systému práva
  - Vnější systematika
  - Vnitřní systematika
- Základní principy
  - Princip hierarchie právního řádu
    - *Lex superior derogat legi inferiori*
    - Zásada ústavně konformního výkladu
    - Zásada eurokonformního výkladu
    - Zásada zákonně konformního výkladu podzákonných právních předpisů
  - Princip bezrozpornosti právního řádu
  - Princip vyloučení redundance
    - Zásada nevytváření nepoužitelných a nadbytečných ustanovení
    - *Lex specialis derogat legi generali*
    - *Lex posterior derogat legi priori*
  - Princip úplnosti právního řádu
    - Mezery v právu
  - Princip systematiky zákonodárství (vnitřní členění na legislativně technické celky)
  - Princip doktrinálního členění právního řádu

Teleologický výklad

- „Telos“ – z řečtiny „účel“
- Účel normy = „to kvůli čemu se něco děje“
- Rudolph von Jhering: *„Účel je tvůrce veškerého práva, neexistuje žádná právní věta, která by za svůj původ nevděčila nějakému účelu, tj. nějakému praktickému motivu.“*
- Podobně jako v historickém výkladu se ptám po účelu, ale nezajímá mne, co zamýšlel skutečný historický zákonodárce
- Snažím se zjistit záměr, jaký by měl ideální zákonodárce při znalosti současné společnosti a jejích poměrů
- Pragmatický výklad – typické pro právo ICT

Chapter III

Tři oblasti významu pojmu

- Jádru pojmu

- Takové jevy a předměty, které každý interpretující jasně subsumuje pod daný pojem

(Subsumce = podřazení určitého jevu nebo předmětu skutečného světa pod právní normu)

- Neurčitá oblast

- Takové jevy a předměty, které někteří interpretující subsumují pod daný pojem, jiní však ne

- Mimo rozsah pojmu

- Takové jevy a předměty, které by nikdo pod daný pojem nesubsumoval
= vytváření práva?

Druhy výkladu dle výsledku

- Doslovný
  - Přiřazení významu je jednoznačné
    - Př.: „uloží trest odnětí svobody od 1 do 3 let“
- Extenzivní (rozšiřující)
- Restriktivní (zúžující)

Děkuji za pozornost.

Otázky?